

УДК 338.2:005-049.5](477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.11>**Пригодюк О.М.**

кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4706-391X>

Pryodiuk Olena

Cherkasy State Technological University

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В ПАРАДИГМІ ЗМІН УПРАВЛІНСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

NATIONAL ECONOMIC INTERESTS OF UKRAINE IN THE PARADIGM OF CHANGES IN ADMINISTRATIVE SECURITY IN THE CONDITIONS OF THE INFORMATION ECONOMY

У статті зазначено, що інформаційна економіка окреслює новітніми векторами розвитку усі управлінські та безпекові системи, що формують прогрес в суспільному відтворенні національного продукту. Відображено що розвиток інформаційної економіки формує парадигми та відповідні зміни економіки в системі знань, що забезпечують новий рівень відносин «бізнес-влада-населення», як комунікацій на основі принципів: інформаційної відкритості та прозорості, комплексної управлінської безпеки, мотивації спільної діяльності в інтегрованих об'єднаннях. Окреслено, що для української національної економіки пріоритетами національних економічних інтересів постають: формування нової моделі національної економіки на платформі парадигмальної єдності влади, бізнесу населення з розумінням умов гармонійного вирішення конфліктних станів та активної економічної політики в формування кластерно-інноваційного вектору зрушень та відповідності до ринкового середовища ЄС. Тому питання національних економічних інтересів України набуває своєї актуальності в системі знань розвитку інформаційної економіки та забезпечує стрімке просування суспільного прогресу.

Ключові слова: інформаційна економіка, національні інтереси, управлінська безпека, знання економіка.

The article discusses the issue of national economic interests of Ukraine in the conditions of the information economy. It is noted that the information economy outlines and inspires with the latest vectors of development all management and security systems that shape progress in the social reproduction of the national product. It is outlined that the information economy appears as a systematic, progressive activity of each person in the personal and collective reflected reproduction of information products and relevant services for the purpose of accumulating knowledge and forming development priorities in the area of safety, stability, taking into account the vectors of information progress. It is shown that the development of the information economy forms paradigms and corresponding changes in the economy in the knowledge system, which provide a new level of "business-government-population" relations, as communications based on the principles of: information openness and transparency, complex management security, motivation of joint activities in integrated environments associations. These principles become basic in the determination of national interests, the formation of security relations, singled out issues for the implementation of targeted economic, social and management-security policies, the development of strategic plans at all levels of the functioning of the national economy. For the Ukrainian national economy, the priorities of national economic interests are: the formation of a new model of the national economy on the platform of the paradigmatic unity of power; the business of the population with an understanding of the conditions for harmonious resolution of conflict situations, and an active economic policy in the formation of a cluster-innovation vector of shifts and compliance with the EU market environment. Therefore, the question of the national economic interests of Ukraine acquires its relevance in the knowledge system of the development of the information economy, which ensures the rapid advancement of social progress regardless of the existing problems in the national economy, the conduct of military operations on the territory of the country, social unrest and other conflict situations.

Key words: information economy, national interests, management security, knowledge economy.

Постановка проблеми. Сьогодні в світовому просторі активно формується парадигма змін в розумінні та відображенні процесів розвитку національної економіки, забезпечення стійкості процесів реформ з вектором інформаційного прогресу. Це одночасно процеси наукового пошуку безпекового коридору змін, практичного надбання досвіду, подальшого прискорення науково-технічного та соціального прогресу в форматах гармонійного залучення знань відповідно до станів інформаційної економіки.

Інформаційна економіка окреслює та надихає новітніми векторами розвитку усі управлінські та безпекові системи, що формують прогрес в суспільному відтворенні національного продукту, забезпечують пріоритетність національних інтересів на платформах парадигми позитивних відносин «бізнес-влада-населення» [7].

21 століття визнано інформаційною ерою з позиції ключових зрушень в соціальній, науково-технічній, економічній сферах життєдіяльності людства, така характеристика відповідає базовим оцінкам інформаційної економіки, а саме:

- нарощення інформаційних ресурсів та їхнього активного залучення в відтворювальний цикл життєдіяльності людини;

- злиття ІТ сфери з іншими галузями промисловості та сфери послуг, відповідно виникнення інформаційного туризму, нових моделей освітніх послуг, нових сервісів у сфері охорони здоров'я; вдосконалення та оптимізація транспортної логістики та інше [6];

- збільшення витрат на інформаційне забезпечення в одиниці продукції та глобальна інформатизація діяльності людей, що пришвидшує результат та значно нарощує об'єми виробництва;

- стрімке зростання інформаційних комунікацій в світовому масштабі та усунення кордонів для глобальних сервісів;

- поява та поширення правого поля регулювання світового інформаційно-комунікаційного середовища на основі положень міжнародного права, розширення меж залучення інформаційної демократії. Регулюванню підлягають міжнародні інформаційні, комунікаційні, соціокультурні відносини, що забезпечують функціонування міжнародного інформаційного простору [1].

Наданий перелік положень є відображеним в положеннях досліджень науковців, експертів ІТ-галузі, доповідей державних та корпоративних менеджерів. Рух системи знань щодо розвитку інформаційної ери, її напрямку інформаційної економіки формує та породжує цільові групи національних економічних інтересів, як обов'язкову умову успішної реалізації змін від промислового до інформаційно-промислового, в подальшому знаннево-промислового.

Різноманітність сучасних наукових досліджень специфіки розвитку інформаційної економіки не забезпечує чіткого позиціонування, виокремлення відповіді на питання, які напрями розвитку інформаційної економіки постають для сучасної економічної політики України найбільш пріоритетними, значущими з позиції майбутніх викликів, управлінсько-обґрунтованими в системі національних економічних інтересів. І тут на першому місці постає питання визначення майбутньої моделі національної економіки в пост-мілітарному періоді з врахуванням балансу інтересів в парадигмі «влада-бізнес-населення», що синергетично поєднає зусилля усієї нації на шляху до нових демократичних основ та відповідності вимог вступу до Європейського Союзу [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, які системно досліджують актуалізовані знання щодо формування інформаційної економіки її національної специфіки, поступовості змін та визначення економічних інтересів в відповідному надбанні новизни, інноваційного прориву та пріоритетності напрямів руху, виокремлюють Амошу О., Варналія З., Канигіна Ю., Фінагіна О., Панкова Л. І це далеко не повний перелік науковців, які вивчають тему, надають ідейних поштовхів в дослідженні змін, окреслені парадигмальних процесів, прискорюють засвоєння положень інформаційного прогресу. Однак, недостатньо уваги приділяється питанню національних економічних інтересів України в парадигмі змін управлінської безпеки в умовах інформаційної економіки.

Формулювання цілей статті. На сьогодні опублікована значна кількість наукових праць та проведені дослідження щодо національних економічних інтересів України, доволі актуальним постає питання дослідження стану національних економічних інтересів України в парадигмі змін управлінської безпеки в умовах інформаційної економіки.

Виклад основного матеріалу. Саме розуміння та поширення інформаційної економіки в її творчому та понятійно-категорійному розумінні дає видатний американський вчений Кастельс М., «...за останні два десятиліття у світі з'явилася економіка нового типу, яку називають інформаційною та глобальною... Інформаційною, оскільки продуктивність і конкурентоспроможність факторів або агентів у цій економіці залежать першочергово від їх здатності генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію. Глобальною, тому що основні види економічної діяльності, а такі як виробництво, споживання та обіг товарів/послуг, а також їх складові (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технології, ринки) організуються у глобальному масштабі, напрями або з використанням розгалуженої мережі, що пов'язує економічних агентів» [2].

Інформаційна економіка постає як системна, прогресивна діяльність кожної людини в особистому та колективному відображенні відтворення інформаційних продуктів та відповідних послуг з метою накопичення знань та формування пріоритетів розвитку в зоні безпеки, стабільності, врахування векторів інформаційного прогресу. Інформаційні ресурси в умовах інформаційної економіки перетворюються на ключовий елемент успіху, особливу вимогу якісного прийняття рішень, соціального та культурного спілкування, накопичення та поширення знань на користь усього людства, а не окремих його груп (владних, бізнесових) [7].

Українські науковці наголошують – необхідно зазначити, що на сучасному етапі розвитку методологічно-епістемологічних досліджень (від грец. *episteme* – знання) серед розгалуженого кола основних наукових підходів до моделювання розвитку економічної теорії, засад регулювання національної економіки та виявлення закономірностей розвитку наукового економічного та управлінського знання одним з провідних слід визнати парадигмальний підхід [3].

Саме парадигмальні зрушення забезпечують наповнення методологічні основи дослідження, оцінки та впровадження в дію відносин бізнесу та влади, влади та населення, населення та бізнесу в єдину синергетичну систему ефективної управлінської взаємодії, взаємних інтересів покращення розвитку територій (регіонів – міст, селищ, територіальних громад в межах України), як суспільства що прагне до входження в ЄС на умовах відповідності базових цінностей [4].

Відображення теорії, методології та практики розвитку інформаційної економіки, як історичного етапу, генетичного процесу суспільного прогресу формує парадигми та відповідні зміни економіки в системі знань, що забезпечують новий рівень відносин «бізнес-влада-населення», як комунікацій на основі принципів [5; 7]:

- інформаційної відкритості та прозорості;
- комплексної управлінської безпеки;
- мотивації спільної діяльності в інтегрованих об'єднаннях (кластери, соціальні та освітні проекти, волонтерські організації, бізнес);
- врахування балансу інтересів в парадигмальних відносинах, що забезпечують ефективну діяльність на платформах залучення іноземних інвесторів сфері розвитку національних економічних інтересів України;
- врегулювання балансу інформаційно-комунікаційної культури.

Такі принципи постають базовими в визначенні національних інтересів, формуванні безпеки відносин, виокремленні питань для впровадження цільової економічної, соціальної та управлінсько-безпекової політики, розробки стратегічних планів на усіх рівнях функціонування національної економіки [6].

Обґрунтовані та доведені до управлінських рішень питання стратегічного бачення, визначення національних економічних інтересів активують площину економічної та інституційно-правової діяльності влади та бізнесу в напрямі суспільного прогресу. Націо-

нальні економічні інтереси повинні враховувати вже накопичений світовий досвід, мати векторність на суспільний прогрес, надавати нових можливостей заходам цільової безпеки управлінських систем та враховувати ресурсний потенціал країни (рис. 1) [5].

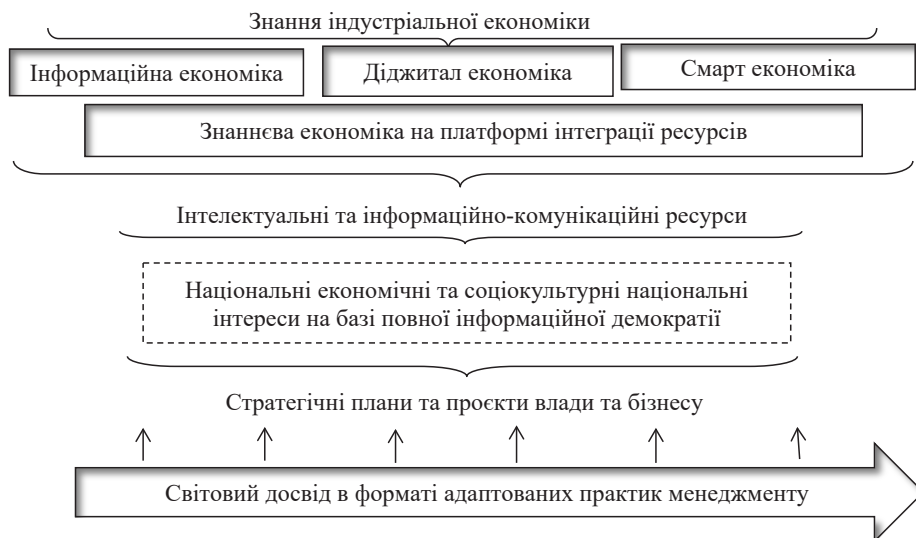


Рис. 1. Зміни в розвитку інформаційної економіки, як базова умова корегування стратегічних планів та проєктів

Процес використання потенціалу інформаційної економіки, врахування парадигмального різноманіття теоретико-методологічних надбань, формування національних моделей інформаційної економіки забезпечує накопичення знань в світовому масштабі. У процесі інтелектуальної діяльності, обробки та цільового опрацювання таких знань формується бачення національних інтересів на перспективу, з врахуванням змін, що вже відбулися в світовому інформаційному просторі, а саме [1; 6]:

- опрацюванню підлягають міждисциплінарні знання та різні парадигми інформаційної економіки;
- свого удосконалення отримують досвідченість і досвід провідного державного та корпоративного менеджменту;
- відбувається оцінка ресурсного потенціалу національної економіки;
- формується потенціал управління знаннями щодо національних інтересів в перспективній проєкції.

Для української національної економіки такими питаннями та відповідно пріоритетами національних економічних інтересів постають [3]:

- формування нової моделі національної економіки на платформі парадигмальної єдності влади, бізнесу населення з розумінням умов гармонійного вирішення конфліктних станів та активної економічної політики в формування кластерно-інноваційного вектору зрушень та відповідності до ринкового середовища ЄС;
- релокації міст та виробництв на умовах економічної, управлінської безпеки та врахування подальших мілітарних загроз;
- відновлення національної економіки, соціального потенціалу в форматах суспільного прогресу та на основі балансу інтересів усіх груп населення.

Висновки. Отже, надбання українських науковців в системі знань розвитку інформаційної економіки забезпечують стрімке просування суспільного прогресу не залежно від існуючих проблем в національній економіці, веденні військових дій на території країни, соціальним негараздам та іншим конфліктним станам.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко Н.І. Особливості функціонування світового ринку інформаційних технологій в умовах трансформаційних змін глобального економічного середовища. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2018. Вип. 7. С. 95–100.
2. Кастельс М., Хіманен П. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. *Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель*. 2006. 256 с.
3. Панкова Л.І., Мильніченко С.М. Національні економічні інтереси України в умовах формування інноваційної економіки. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. № 63. С. 5–13.
4. Паскаль Л., Фінагіна О., Зінченко О., Економічні інтереси України: стратегіми, стратегії та сценарії розвитку міст в умовах інноваційно-інформаційної економіки. *European Science*. 2023. No. 4(sge16-04). P. 53–64.
5. Солоха Д.В., Павловська А.С., Буряк Є.В. Процеси інтеграції і перспективи формування регіональної кластерної політики на основі балансу економічних інтересів. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Серія : Економіка : зб. наук. пр. Донецьк. держ. ун-ту управління*. 2019. Вип. 314. С. 17–29.
6. Фінагіна О.В., Бітюк І.М., Матвієнко О.Д., Гудима Д.М. Принципи розвитку українського освітнього простору в умовах інформаційної економіки: креативні підходи та європейський досвід. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2022. Випуск 65. С. 16–24.
7. Фінагіна О.В., Коваленко Ю.О., Панкова Л.І. Інформаційний потенціал регіонів України: пріоритети розвитку підприємств та влади. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 30(19). С. 49–55.

References:

1. Honcharenko N. I. (2018) Osoblyvosti funktsionuvannia svitovoho rynku informatsiinykh tekhnolohii v umovakh transformatsiinykh zmin hlobalnogo ekonomichnogo seredovyshcha [Peculiarities of the functioning of the world market of information technologies in the conditions of transformational changes in the global economic environment]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*, vol. 7, pp. 95–100.
2. Kastels M., Khimanen P. (2006) Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva [Internet galaxy. Considerations regarding the Internet, business and society]. *Informatsiine suspilstvo ta derzhava dobrobutu. Finska model*, 256 p.
3. Pankova L. I., Mylnichenko S. M. (2021) Natsionalni ekonomichni interesy Ukrainy v umovakh formuvannia innovatsiinoi ekonomiky. [National economic interests of Ukraine in the conditions of the formation of an innovative economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 63, pp. 5–13.
4. Paskal L., Finahina O., Zinchenko O. (2023) Ekonomichni interesy Ukrainy: stratyhemy, stratehii ta stsenarii rozvytku mist v umovakh innovatsiino-informatsiinoi ekonomiky [Economic interests of Ukraine: strategies, strategies and scenarios for the development of cities in the conditions of the innovation and information economy]. *European Science*, no. 4(sge16-04), pp. 53–64.
5. Solokha D. V., Pavlovska A. S., Buriak Ye. V. (2019) Protseyi intehratsii i perspektyvy formuvannia rehionalnoi klasternoi polityky na osnovi balansu ekonomichnykh interesiv [Integration processes and prospects for regional cluster policy formation based on the balance of economic interests]. *Problemy ta perspektyvy zabezpechennia stabilnoho sotsialno-ekonomichnogo rozvytku. Seriya: Ekonomika: zb. nauk. pr. Donetsk. derzh. un-tu upravlinnia*, vol. 314, pp. 17–29.
6. Finahina O. V., Bitiuk I. M., Matviienko O. D., Hudyma D. M. (2022) Pryntsypy rozvytku ukrainskoho osvithnoho prostoru v umovakh informatsiinoi ekonomiky: kreatyvni pidkhody ta yevropeiskyi dosvid [Principles of the development of the Ukrainian educational space in the conditions of the information economy: creative approaches and European experience]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 65, pp. 16–24.
7. Finahina O. V., Kovalenko Yu. O., Pankova L. I. (2018) Informatsiinyi potentsial rehioniv Ukrainy: priorytety rozvytku pidpriemstv ta vlady [Information potential of the regions of Ukraine: development priorities of enterprises and authorities]. *Sotsialno-ekonomichniy rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoi intehratsii*, no. 30(19), pp. 49–55.